

Bài 4:

CÁC QUỐC GIA CỔ ĐẠI PHƯƠNG TÂY HY LẠP VÀ RÔ-MA

1. Thiên nhiên và đời sống con người

a. Thiên nhiên

Hy Lạp, Rô-ma nằm ở bờ Bắc Địa Trung Hải, gồm bán đảo và nhiều đảo nhỏ khác.

- Thuận lợi: có nhiều hải cảng → giao thông trên biển cực kì thuận lợi.
- Khó khăn: phần lớn lãnh thổ là đồi núi và cao nguyên, đất đai canh tác lại khô và rắn.

b. Kinh tế

– Nông nghiệp

Thiên nhiên kỉ thứ I TCN, cư dân Địa Trung Hải biết chế tạo công cụ bằng sắt → Diện tích đất canh tác tăng, chủ yếu trồng cây lưu niên (nhô, cam, chanh, oliu,...) → Phải nhập khẩu lương thực từ phương Đông sang.

– Thủ công nghiệp

- + Rất thịnh đạt, gồm nhiều nghề: luyện kim, đồ gốm, đồ mỹ nghệ, nấu rượu, dầu oliu,...
- + Có nhiều xưởng thủ công có quy mô khá lớn.

Xưởng chế biến dầu ôliu ở Nam Italia

Dầu oliu

– Thương nghiệp

- + Mở rộng việc buôn bán trong khu vực Địa Trung Hải và buôn bán với các nước phương Đông. Họ bán sản phẩm thủ công nghiệp, mua về lương thực, tơ lụa, xa xỉ phẩm,...
 - + Trong đó, nô lệ được xem như là món hàng hóa quan trọng bậc nhất.
 - + Kinh tế thương nghiệp phát triển đã thúc đẩy việc lưu thông của tiền tệ.
- Hy Lạp, Rô-ma trở thành những quốc gia giàu mạnh bậc nhất.

2. Thị quốc Địa Trung Hải

a. Thị quốc

- Thị quốc là một quốc gia nhỏ với thành thị là phần chủ yếu và vùng đất đai trồng trọt ở xung quanh. Trong thành thị có phố xá, lâu đài, nhà hát, sân vận động và quan trọng nhất là bến cảng.
- Nguyên nhân hình thành thị quốc: do điều kiện địa hình tự nhiên chia cắt đất đai thành nhiều vùng nhỏ, kinh tế thủ công nghiệp và thương nghiệp lại không cần sự liên kết đông. Cư dân sống chủ yếu bằng nghề buôn và thủ công nên sống tập trung trong các thành thị.

b. Thể chế chính trị

- Tiêu biểu nhất là thể chế dân chủ của 30.000 công dân ở Athen.
- + Xã hội gồm ba tầng lớp: chủ nô, bình dân và nô lệ.
- + Đại hội công dân: gồm 30.000 công dân được quyền bỏ phiếu bầu cử Hội đồng 500
→ Cử ra 10 viên chức điều hành đất nước trong một năm. Công dân cũng có quyền bàn bạc và quyết định những việc lớn của quốc gia.
- Các thị quốc luôn giữ quan hệ buôn bán với nhau và nhanh chóng trở nên giàu có. Hy Lạp giàu có dựa trên nền kinh tế công thương nghiệp và sử dụng lao động nô lệ.
- Nô lệ được sử dụng trong tất cả các ngành nghề, bị bóc lột và khinh rẻ nên thường phản kháng lại chủ nô.

Pê-ri- clét
(495 – 429TCN)

Lược đồ đế quốc Rô-ma cổ đại

3. Văn hóa cổ đại Hy Lạp và Rô-ma

a. Lịch pháp và chữ viết

- **Lịch pháp**
- + Người Hy Lạp biết được Trái đất có hình dạng là quả cầu tròn.
- + Người Rô-ma tính được một năm có 365 ngày và $\frac{1}{4}$ ngày. Biết được những tháng có 30, 31 ngày, riêng tháng 2 có 28 ngày.
- **Chữ viết**

- + Hệ chữ cái Rô-ma gồm 26 chữ cái, đơn giản và rất linh hoạt, được dùng phổ biến cho đến ngày nay. → Đây là cống hiến lớn lao của cư dân Địa Trung Hải cho nền văn minh nhân loại.
- + Họ còn có bảng chữ số La Mã mà ngày nay ta dùng để đánh những đề mục lớn.

b. Sự ra đời của khoa học

Có thể nói những hiểu biết trong giai đoạn trước, đến thời kì Hy Lạp, Rô-ma mới thật sự trở thành khoa học, với nhiều định đề, định lý cùng với nhiều tác phẩm khoa học khác có giá trị khái quát cao, gắn liền với tên tuổi của nhiều nhà bác học lớn như: Pythagoras, Thales, Euclid (Toán học), Assimes (Vật lý),...

c. Văn học

- Văn học chữ viết phát triển cao, hình thành nhiều thể loại văn học. Kịch có kèm theo hát rất phổ biến và được ưa chuộng.
- Hy Lạp có các tác phẩm độc đáo gắn liền với tên tuổi của nhiều nhà thơ, nhà văn nổi tiếng như: Iliad và Odyssey của nhà văn Homer. Ở Rô-ma một số nhà thơ lớn như Lucrexơ, Virgilius,...

d. Nghệ thuật

- Người Hy Lạp để lại nhiều công trình đền đài, các pho tượng đạt tới trình độ tuyệt mỹ như: lực sĩ ném đĩa, thần vệ nữ Milo, nữ thần Athena, đền Parthenon,...
→ Kiến trúc Hy Lạp mang vẻ đẹp tinh tế, tươi tắn, mềm mại và gần gũi.
- Người Rô-ma có nhiều công trình kiến trúc như đền đài, đấu trường oai nghiêm, hoành tráng và thiết thực.

Khải hoàn môn

Đấu trường La Mã

Tượng lực sĩ ném đĩa

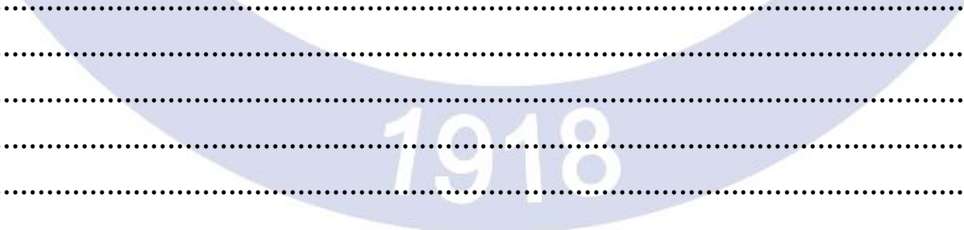
CÂU HỎI ÔN TẬP

Câu 1: Văn hóa cổ đại Hy Lạp và Rô-ma phát triển như thế nào? Tại sao nói: “Những hiểu biết trong giai đoạn trước đến thời kì Hy Lạp và Rô-ma mới thực sự trở thành khoa học?”

Câu 2: Kể tên bảy kì quan thế giới cổ đại. Trong những kì quan vừa liệt kê, em thích nhất là kì quan nào? Nói lên một vài hiểu biết của em về kì quan mà em thích.

Câu 3: Hoàn thành bảng so sánh các quốc gia cổ đại phương Đông và các quốc gia cổ đại phương Tây qua những nội dung sau:

Nội dung so sánh	Các quốc gia cổ đại phương Đông	Các quốc gia cổ đại phương Tây
Điều kiện tự nhiên		
Loại hình kinh tế chính		
Cơ cấu xã hội		
Thể chế chính trị		
Thành tựu kiến trúc		

1918